

Բանասաց՝ Բեգլարյան Գավրուշա, ծնվել է 1959 թվականին Մարտակերտի շրջանի Թրբրդլու գյուղում: Այժմ բնակվում են ՀՀ Աշտարակ քաղաքում:

Գավրուշա Բեգլարյանը պատմեց, որ բանակից վերադառնալուց հետո մեկնել է Ռուսաստան, աշխատել և ապրել է այնտեղ մինչև Արցախյան պատերազմի սկսվելը: Պատերազմի սկսվելուն պես վերադարձել է Արցախ և կռվել մինչև 1994 թվականը: Պատերազմից հետո ամեն ինչ սկսել է նորից, կառուցել է տուն, հիմնարկ է ունեցել, արել է ամեն բան, որ երեխաները ոչ մի բանի կարիք չունենան: 44-օրյա պատերազմի ժամանակ նրա 2 տղաները եղել են ռազմաճակատում, ինքը և կինը նույնպես մնացել են Արցախում, և փորձել են որևէ բանով օգնել: Պատմում է Հակոբա վանքի, Անապատա տարածքի, Կաչաղակաբերդի, Վրնրհետե-ոտքի հետքերի, Քառասուն աղջիկ սարի, Խանձաձորի, տոհմերի, Հայոբա վանքի մասին:

Բանահավաքչական արշավախումբ՝ Ն. Վարդանյան, Ա.Ծատրյան, Ա.Քոչարյան, Աշտարակ, հոկտեմբեր 2024թ.:

Քոլատակ¹

Հակոբա վանք

Հակոբա վանքը շատ հին եկեղեցի ա, էս վերջերս Ռ. Վարդանյանը, որ եկել ա, ուզեցել ա վերանորոգի: Վանքի անունը Սուրբ Հակոբի անունից ա առաջացել:

Քոլատակում մի տարածք կա անունը **Անապատա** ա, որ մըտնումըս շատ եկեղեցիներ կան, ոնց որ առանձին մի գյուղ լինի:

Կաչաղակաբերդ²

¹ Բանասաց՝ Գավրուշա Բեգլարյան, Արցախի Հանրապետություն, Մարտակերտի շրջանի Թրբրդլու գյուղ

² Բանասաց՝ Գավրուշա Բեգլարյան Արցախի Հանրապետություն, Մարտակերտի շրջանի Թրբրդլու գյուղ

Քոլատակ գյուղում, երբ որ հայերը և թուրքերը կռվում էին, էտ ժամանակ թուրքերը հարձակվել են հայերի վրա: Մըրուք Բարձրացել են վերև, ուրիշ ճանապարհ չի լնլ վեր Բարձրանան: Քառասուն հոգի որ Բարձրացել են Կաչղակաբերդ, քառասուն օր սոված ծարավ պաշտպանել են, էնքան որ հայերը մահացել են կաչաղակները եկել են սկսել ուտել հայերին: Տա անունը փացել ա Կաչղակաբերդ: Թորքերը ասումա էտ տարածքեն Սըղսըղա:

Վընըհետեր³

Քոլատակի անտառների տարածքում խաչ կա, տղը մըծ քարա ոտքի հետքի նման, դրա համար էտ խաչի տըղը անվանալն Վընըհետեր: Եթե մըզ մի դժբախտություն ա պատահում, մուք քինումըք մատաղըք անում, հըվատումըք էտ սուրբեն:

ԲԱՌԱՐԱՆ

տըղ-այդտեղ

Վընըհետեր-ոտնահետքեր

քինումըք-գնում ենք

Քառասուն աղջիկ սար ⁴

Կաչղակաբերդից Բարձր մի սար է կա, տա թորքերեն ասումա Գըխ Ղըզ (Քառասուն աղջիկ), էտ ժամանակներին թորքերը տարել են քառասուն աղջկա ընդել սպանել, տեղից էլ անունը փացել ա:

Առաջ Ղարաբաղում ինչքան վանքեր ու եկեղեցիներ ա եղել, սաղ իրար հետ կապված են եղել, բոլոր եկեղեցիներն ու վանքերը Բարձունքի վրա էին կառուցված, որ թուրքը հարձակվել ա, էն եկեղեցուց արդեն կրակ (մաշալա) են վառել, հետո հերթով կրակները վառել են ու իմաց են տվել, որ թուրքը հարձակվում ա:

³ Բանասաց՝ Գավրուշա Բեգլարյան Արցախի Հանրապետություն, Մարտակերտի շրջանի Թըբըղլու գյուղ

⁴ Բանասաց՝ Գավրուշա Բեգլարյան Արցախի Հանրապետություն, Մարտակերտի շրջանի Թըբըղլու գյուղ

Մոնղոլ թաթարները եկալըն, որ **Խանձաձորը**⁵ վեր օնեն, եկել են ձորակը, մըրուք դըդ Խւրանց ջարդել են, դրանց մեծը, ասալ ա, որ իրա եղբայրը քինա հայերի առաջնորդի կինը բերի իրա համար: Էս կինը իմանում ա թե ինչ ա ուզել էտ մոնղոլների առաջնորդը, որ էլ կռել չընի, հայերին չըկոտորեն, կինը գիշերը վեր ա կենում գնում հանձնվում: Ու արդեն, որ էտ մոնղոլների առաջնորդը պիտի տիրանա էտ կնոջը, էս կինը թույն ա խմում ու մահանում: Էտ դեպքից հետո էս առաջնորդը հրաման ա տալիս, որ զորքը տո՛ւս կյն, ու հեռանում են:

ԲԱՌԱՐԱՆ

սաղ-բոլորը

վեր օնեն-գրավեն, վերցնեն

Տոհմեր

Բելարանք, Պետրուսաց, Ազունց, Խթարունք և այլն

Հակոբա վանք⁶

Ամեն տարի գնում էինք մատաղ անելու, շրջելիսըք լա, դըդ փողերն լա տինելիս, մութաք տիրա, իմ ախպեր էտ փողը երն օնում: Գալիս ենք տուն, առավոտ վերա կենում վիզը ծըռված ա, չի կարողանում շարժվի: Մամաս հարցնում թե ինչ ա արել, ախպերս պատմում ա, որ փողը վերցրելա: Մամաս փողը տալիս ա ու ասում, որ տանի դրնի տեղը ու ներողություն խնդրի: Ախպերս տիյն անում ա, ու սկսում ա վիզը քիչ-քիչ դըզվելը, հետո ամբողջությամբ ուղիղանում ա: Դա իմ տեսածն ա: Էդ կըռվավը քեցալըք էտ վանքը մատաղըք ըրա, որ տղերանցըս պահե: Մըր ամեն մի թոռների համար ոչխարըք մատաղ ըրա:

⁵ Բանասաց՝ Գավրուշա Բեգլարյան Արցախի Հանրապետություն, Մարտակերտի շրջանի Թըբըղլու գյուղ:

⁶ Բանասաց՝ Անահիտ Բեգլարյան Արցախի Հանրապետություն, Մարտակերտի շրջանի Քոլատակ գյուղ:

ԲԱՌԱՐԱՆ

մութաք-մենք էլ ենք

երա օնում-վերցնում է